



Z GEOGRAFIĄ  
PRZEZ ŚWIAT

MAGDALENA  
JANKUN

## SCENARIUSZ LEKCJI GEOGRAFII dla III etapu edukacyjnego

opracowany w ramach projektu

**„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”**

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – Anna Kasperska-Gochna  
Recenzja merytoryczna – Alicja Węsierska-Kwiecień  
Agnieszka Stanuszkiewicz  
dr Beata Rola  
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji  
Aleje Ujazdowskie 28  
00-478 Warszawa  
[www.ore.edu.pl](http://www.ore.edu.pl)

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –  
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).  
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

## Temat

### Dlaczego na świecie ludzie migrują?

- Adresat: Uczeń klasy II szkoły ponadpodstawowej
- Miejsce: gabinet geograficzny
- Czas realizacji: 1 godzina dydaktyczna

### Podstawa programowa

VIII Przemiany ludnościowe i procesy urbanizacyjne na świecie: osadnictwo, rozmieszczenie, liczba ludności, struktury demograficzne i społeczne, migracje, procesy urbanizacji, rozwój obszarów wiejskich.

**Uczeń:** 6) charakteryzuje przyczyny i konsekwencje migracji ludności na świecie;  
7) opisuje problemy uchodźców, rodzin, w tym dzieci, na przykładach.

**Cel ogólny lekcji:** Zapoznanie uczniów z rodzajami, przyczynami i konsekwencjami migracji ludności na świecie.

### Kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje matematyczne.

### Cele szczegółowe operacyjne

- wymienisz rodzaje ruchów migracyjnych;
- dokonasz podziału migracji ze względu na przyczynę, kierunek i długość trwania;
- omówisz przyczyny migracji;
- obliczysz saldo migracji;
- wskażesz konsekwencje migracji z punktu widzenia państw emigracyjnych i imigracyjnych.

### Metody/formy pracy

- wykorzystanie narzędzi ICT, mapa mentalna, burza mózgów, dyskusja, „gadająca ściana”,
- praca indywidualna, w parach, w grupach oraz całego zespołu klasowego.

### Środki dydaktyczne

podręcznik oraz e-podręcznik do geografii, tablica interaktywna, tablety/komputery, Rocznik Statystyczny, mapa fizyczna świata, atlasy geograficzne, zasoby internetu.

**Narzędzia TIK do wykorzystania na tej lekcji:** zasoby internetu, <https://epodreczniki.pl/a/D4X1erTxJ>

### Przebieg lekcji: Faza wstępna

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy multimedialnej cele lekcji.
2. Wprowadzając uczniów w temat, zadaje klasie pytanie: Co oznacza pojęcie migracja? Pogadanka.

### Faza realizacyjna

1. Nauczyciel prosi uczniów o wyjaśnienie co to są ruchy migracyjne oraz wskazanie różnic między emigracją, imigracją, reemigracją, repatriacją. Dyskusja dydaktyczna.
2. Na interaktywnej mapie mentalnej uczniowie dokonują klasyfikacji migracji ze względu na przyczynę, długość trwania i kierunek. Praca całego zespołu klasowego – burza mózgów.
3. Praca w parach. Uczniowie korzystając z podręcznika i zasobów internetu opracowują przyczyny ruchów migracyjnych dobrowolnych (ekonomicznych, zdrowotnych, społecznych, religijnych) i przymusowych (ekologicznych, politycznych). Dyskusja na forum klasy.
4. Nauczyciel podaje problem do przedyskutowania na forum klasy: z jakimi problemami spotykają się uchodźcy i ich rodziny? Uczniowie analizują różne sytuacje, podają argumentację. Wskazują przykłady. Nauczyciel może posiłkować się krótkimi filmikami z internetu, obrazującymi dany problem.
5. Analiza obszarów emigracyjnych i imigracyjnych na świecie, na podstawie mapy zamieszczonej w e-podręczniku *Świat. Zróżnicowanie natężenia ruchów migracyjnych*.
6. Nauczyciel wyjaśnia, w jaki sposób należy obliczyć saldo migracji (różnica między liczbą imigrantów a emigrantów w danym czasie i miejscu  $S_m = I - E$ ).
7. Praca w parach. Uczniowie odszukują danych potrzebnych do obliczenia salda migracji w Roczniku Statystycznym, np.: Polski, Holandii, Niemiec. Dokonują obliczeń. Na forum porównują wyniki. Dyskusja dydaktyczna.
8. Nauczyciel wyjaśnia, że jeśli więcej osób wyjedzie z danego kraju niż przybędzie, to saldo migracji będzie ujemne, natomiast odnotuje się saldo dodatnie, gdy więcej ludzi na dany obszar przybędzie.
9. Praca w grupach w oparciu o informacje zawarte w e-podręczniku i w zasobach internetu.
  - Grupa I – Konsekwencje pozytywne migracji dla państwa emigracyjnego;
  - Grupa II – Konsekwencje pozytywne migracji dla państwa imigracyjnego;
  - Grupa III – Konsekwencje negatywne migracji dla państwa emigracyjnego;
  - Grupa IV – Konsekwencje negatywne migracji dla państwa imigracyjnego.
10. „Gadająca ściana” – przedstawienie na forum klasy opracowanego przez grupę zagadnienia. Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej mapę z e-podręcznika *Świat- Rozmieszczenie Polonii*. Uczniowie odczytują państwa, w których Polacy zamieszkują. Wspólna analiza tabeli z e-podręcznika: *Liczebność Polonii na świecie*.

11. Wspólna analiza mapy w e-podręczniku: *Europa emigracja zarobkowa Polaków w 2013 roku*. Uczniowie wskazują państwa w Europie, w których zamieszkuje największa liczba Polaków, którzy wyemigrowali zarobkowo. Dyskusja dydaktyczna.

### Faza podsumowująca

1. Nauczyciel dokonuje oceny pracy jednej wylosowanej grupy. Prosi uczniów o dokonanie samooceny. Bierze przy ocenianiu pod uwagę wkład, zaangażowanie i możliwości uczniów.
2. Nauczyciel dokonuje podsumowania lekcji z uwzględnieniem celów: Quiz – runda bez przymusu. Uzupełnienie słowne niedokończonych zdań: Dziś nauczyłam/nauczyłem się..., Zrozumiałam/zrozumiałem..., Przypomniałam/przypomniałem sobie..., Zaskoczyło mnie...

### Komentarz metodyczny

Scenariusz jest uniwersalny, nie zawiera żadnych barier, może być modyfikowany do pracy z uczniami z SPE oraz może być dostosowany do potencjalnych możliwości uczniów. Scenariusz jest zgodny z wielospecjalistyczną oceną poziomu funkcjonowania ucznia.

Zaleca się wykorzystywanie metody „termometr”, która uwzględnia uczniów z SPE oraz pozwala nauczycielowi na monitorowanie postępów ucznia z SPE. Celem tej metody jest określenie stopnia realizacji celów i zrozumienia zagadnień przez uczniów. Nauczyciel rysuje termometr do każdego celu czy zagadnienia. Uczniowie określają swoją „temperaturę” pokazującą ocenę stopnia osiągnięcia tego celu. Propozycje skali: wysoka temperatura – osiągnąłem/osiągnęłam cel, średnia temperatura – mam pytania, nie wszystko rozumiem, niska temperatura – nie osiągnąłem/osiągnęłam celu.

W pracy z uczniami z SPE jednym z najprostszyc sposobów jest modyfikacja ćwiczeń, zadań i poleceń, polegająca na dostosowaniu zadań, tak by były one wykonywalne przez uczniów o niższym potencjale i propozycji zadań trudniejszych dla uczniów zdolnych. Dobór metod i narzędzi kontroli należy do nauczyciela, bo on zna uczniów najlepiej.

**Propozycją pracy z uczniem zdolnym** jest poszerzanie treści nauczania dostosowane do jego poziomu intelektualnego. Dzięki temu wzrasta jego motywacja do pracy. Nauczyciel musi jednak prowadzić lekcję dwutorowo. Z jednej strony przygotowuje materiał dla większości uczniów, z drugiej zaś wzbogaca go o dodatkowe informacje, ćwiczenia, zadania, materiały źródłowe dla ucznia zdolnego. Rolą nauczyciela jest motywowanie ucznia do poszukiwania nietypowych rozwiązań oraz do korzystania z dodatkowych źródeł wiedzy.